

Η Σχολική Βιβλιοθήκη και
Παρώθηση της Αναγνωστικότητας

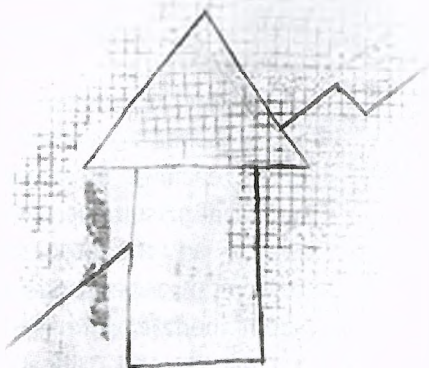
Μαρία Καζάζη

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

Η Σχολική Βιβλιοθήκη και Παρώθηση της Αναγνωστικότητας

Καζάζη Μαρία

*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και
Συστημάτων Πληροφόρησης
ΤΕΙ Αθήνας*

Περίληψη

Η ανάγνωση ως δεξιότητα αποκτάται τυπικά στο σχολείο, όμως οι βάσεις μπορούν να τεθούν στο οικογενειακό περιβάλλον. Όσο καλύτερες οι πρώιμες αναγνωστικές εμπειρίες στην οικογένεια και στο σχολείο, τόσο μεγαλύτερη η αναγνωστική επίδοση του παιδιού. Σ' αυτήν την κατεύθυνση είναι σημαντική η συμβολή του εκπαιδευτικού συνεπικουρούμενου από μια πλούσια σχολική βιβλιοθήκη.

Οι στρατηγικές ανάγνωσης (επιλογή θέματος από το μαθητή, καθοδήγηση από εκπαιδευτικό για ανεύρεση βιβλιογραφίας από σχολική βιβλιοθήκη κ.ά.), οι στρατηγικές διδασκαλίας (πρόσθετες στο προς διδασκαλία μάθημα εργασίες, ανεύρεση κατάλληλης βιβλιογραφίας στη σχολική βιβλιοθήκη κ.ά.), ο εκπαιδευτικός και η ένταξη της σχολικής βιβλιοθήκης στη διδασκαλία και τη μάθηση συντελούν στην παρώθηση της ανάγνωσης. Η αναζήτηση πρόσθετων πληροφοριών οδηγεί στην απόκτηση ουσιαστικών γνώσεων και κριτικής σκέψης: απαραίτητα βασικά στοιχεία του σύγχρονου μαθητή.

Abstract

We acquire Reading Skills formally at School but also we can acquire their Roots in the Family Environment. The more the early

Reading Experiences are good in the Family and at School the better is the Childs' Reading Achievement. In this Direction very important is the Teacher's Contribution assisted by the rich School Library.

Reading Strategies (Selection of Object by the Student him/her self, Teacher's guidance to find Bibliography from the School Library, etc), Teaching Strategies (Supplementaries to the Lesson Tasks, Retrieval of suitable Bibliography from the School Library, etc.), the Teacher and the Integration of the School Library in the Teaching and Learning Process contribute to the Reading Motivation. The Search of Supplementary Information leads to the Acquisition of Substantial Knowledge and Critical Thought: Necessary basic Elements of the contemporary Students.

1. Εισαγωγή

Η ανάγνωση είναι μία δεξιότητα η οποία διδάσκεται στο σχολείο ως μια πολιτική του εκπαιδευτικού συστήματος. Κάποιοι αποκτούν την αναγνωστική ικανότητα ανεξάρτητα από την τυπική εκμάθησή της (στο σχολείο) με τη βοήθεια της οικογένειας.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι ένα βιβλίο βοηθά τα μικρά παιδιά ν' αναπτύξουν την κατανόηση, καθώς και δεξιότητες, απαραίτητες στην ανάγνωση. Σε κάτι τέτοιο είναι πολύ σημαντική η σχέση τόσο ανάμεσα «στα χαρακτηριστικά της διαντίδρασης γονιών-παιδιών βασισμένης στην ανάγνωση βιβλίων και στις πρώιμες δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής των παιδιών, όσο και στην εσωτερική παρώθηση για ανάγνωση» (Sonnenschein, S., et al, 2002: 319)^{2, 3} Άρα, είναι εξαιρετικής σημασίας το οικογενειακό περιβάλλον για την προώθηση της ανάγνωσης, άποψη βασισμένη και στη θεωρία του J. Piaget για τη μάθηση μέσω διαντίδρασης ανθρώπων και αντικειμένων του περιβάλλοντος. Επί πλέον, όπως υποστηρίζουν οι Wade, B. et al (Wade, B. et al., 1998: 144) είναι ιδιαίτερα σημαντική η ανάγνωση στην οικογένεια διότι η αναγνωστική δραστηριότητα στο σπίτι έχει επίδραση στην αναγνωστική συμπεριφορά στο σχολείο και αυτό φαίνεται κυρίως μετά τα πρώτα 2-3 χρόνια του σχολείου. Όσο νωρίτερα αποκτήσουν τα παιδιά εμπειρία με την ανάγνωση, τόσο καλύτερα τ' αποτελέσματα αργότερα. Το ίδιο ισχύει και για το σχολείο, όσο καλύτερα οι πρώιμες εμπειρίες του παιδιού στο σχολείο, τόσο μεγαλύτερη είναι η κατοπινή του επίδοση στην ανάγνωση και τόσο περισσότερη επίδραση έχουν αυτές στις δεξιότητες των παιδιών (Storch, St. et al, 2001: 67 και

Baker, L., 2003: 89, κ.ε.). Οι St. Storch et al. υποστηρίζουν ότι είναι «πολύ σημαντική η σχέση μεταξύ των δεξιοτήτων της οποίας έχει το παιδί όταν αρχίσει το σχολείο και της κατοπινής επιστημονικής επίδοσης, δηλαδή αυτά συνδέονται αυστηρά μεταξύ τους» (Storch, St. et al, 2001: 54).

Σκοπός της διδασκαλίας της ανάγνωσης είναι, εκτός από το να μάθουν τα παιδιά να διαβάζουν σωστά και καλὰ, να αγαπήσουν το διάβασμα. Αυτό προϋποθέτει διδασκαλία τεχνικών ανάγνωσης και κυρίως κατανόησης του κειμένου, πράγμα που αποτελεί καθήκον του εκπαιδευτικού, ο οποίος πρέπει να υποστηρίζεται από το πρόγραμμα και το πλούσιο και καλὸ υλικὸ ανάγνωσης. Για το σκοπὸ αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ὑπάρξη **βιβλιοθήκης στην τάξη ἢ σχολικῆς βιβλιοθήκης** ἐμπλουτισμένης με πλούσιο και καλὸ πληροφοριακὸ υλικὸ και λογοτεχνία, ἀντίστοιχα του ἐκάστοτε ἀναγνωστικοῦ ἐπιπέδου του μαθητῆ. Αὐτὰ πρέπει να μπορεῖ να τα χρησιμοποιεῖ εὐθέως, ὥστε με την πάροδο του χρόνου να μπορεῖ να διαβάζει καλὰ και ν' ἀπολαμβάνει το διάβασμα.

Τέλος, σημαντικό παράγοντα ἐπίδρασης για μικροῦς και κυρίως για μεγάλους μαθητὲς ἀποτελεῖ ἡ παρώθηση διότι, ἀκόμα και μαθητὲς με δυσκολίες ἀναπτύσσονται ὡς ἀναγνώστες (και λογοτεχνικῶν) κειμένων ἐάν παρωθηθοῦν και ἐάν τους δοθεῖ ἡ εὐθύνη ν' ἀναπτύξουν «λογοτεχνικὲς δραστηριότητες» και αὐτὸ με τὴν συμπαράσταση και βοήθεια του εκπαιδευτικοῦ, ἀλλῆλ και περαιτέρω του βιβλιοθηκονόμου, ὅπως υποστηρίζουν διάφοροι μελετητὲς (Gates, A., 2002: 343 και Oldfather, P., 2002: 345, κ.ε.). Ἡ παρώθηση για ἀνάγνωση «ενεργοποιεῖ και καθοδηγεῖ τὴν ἀναγνωστικὴ συμπεριφορά» (Aarnoutse, C. et al, 2003: 387) πράγμα που υποστηρίζεται και ἀπὸ ἀλλοιους τονίζοντας ὅτι ἡ «διαδικασία τῆς παρώθησης ἀποτελεῖ τα θεμέλια για το συντονισμό των νοητικῶν στόχων και των στρατηγικῶν ἀνάγνωσης» (Guthrie, J. et al, 2000: 408). Σε παρόμοια συμπεράσματα κατέληξαν και ἄλλοι ἐρευνητὲς τονίζοντας το ρόλο τῆς οἰκογένειας και του εκπαιδευτικοῦ (που προωθοῦν τὴν ἐσωτερικὴ παρώθηση) και το ὅτι ἡ παρώθηση ὁδηγεῖ στην ἀκαδημαϊκὴ ἀνάγνωση, δηλαδή τὴν ἀναζήτηση πληροφοριῶν και τὴν ἐπίδοση στο σχολεῖο (Baker, L. et al, 2002: 240).

2. Ἐκπαίδευση και βιβλιοθήκη

Το εκπαιδευτικὸ σύστημα ἔχει τις ἀρχές του στην ἐκβιομηχάνιση των κοινωνιῶν και συνδέεται με τὴν τεχνολογικὴ ἀνάπτυξη, γι' αὐτὸ προσανατολίζεται στις ἀπαιτήσεις και προσδοκίες τῆς οἰκονομίας, διοίκησης και βιομηχανίας (Καζάζη, Μ., 2002: 66), και ὁ δε θεσμός του καθορίζεται ἀπὸ τους στό-

χους της κοινωνίας, άρα υπάρχει απαίτηση «ο θεσμός αυτός να συνεισφέρει στη διαμόρφωση του ατόμου ώστε αυτό να συμμετέχει στην κοινωνική ζωή» (Fend, H., 1969, 129). Με την αύξηση όμως της γνώσης και με τη σημερινή απαίτηση απόκτησης ειδικών δεξιοτήτων και γνώσεων αυξάνει και η ανάγκη συστηματικότερης και ορθοθιογικότερης εκπαίδευσης. Με την τεχνοθιογική ανάπτυξη αυξήθηκε η ανάγκη εργαθικού δυναμικού με πανεπισθιομακή μόρφωση και δη εξειδικευμένη. Αυτό απαιτεί διαρκή τροποποίηση των εκπαιδευθικών θεμάτων και δη των προγραμμάτων. Αυτό πάθι απαιτεί επενδύσεις στον τομέα εκπαίδευσης σε εκουγχρονησμένα προγράμματα, σε υθιοκο-τεχνική υποδομή και σε άθιλο προγραμμαθισμό (ποσοθικό: στον τομέα της οικονομίας, και ποιοθικό: με διδαθτικά μοντέθια). Σ' αυτά τα πθιαίσια και σε συσχεθισμό με το Μανιφέστο της ΟΥΝΕΣΚΟ για τις Σθολικές Βιβθιοθθήκες το 1999 και το Μανιφέστο της IFLA (International Federation of Library Association and Institutions) εντάθθηκε στην Εθιλάδα στο Α' Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.) από το 1994-1999 η δημιουργία Σθολικών Βιβθιοθθικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και αφορούσε στη δημιουργία 500 βιβθιοθθικών έως το 1999⁶. Η δημιουργία αυτή θα γινόταν σε συνεργασία με υπηρεσίες του ΥΠΕΠΘ, με τους εκδότες, με το Εθνικό Ίδρυμα Νεότηας και με κάποια Πανεπισθία και ΤΕΙ.

194

Η Σθολική Βιβθιοθθήκη πρέπει να αποτεθεί πνευμαθικό και εκπαιδευθικό κέντρο, ως εκ τούτου στόχος του σθολείου πρέπει να αποτεθεί η διαμόρφωση ανθρώπων ικανοτήτων, δεξιοτήτων και δυναμειων και όθι να αποτεθεί μόνο μέσον παροχής και διάδοσης έτοιμης γνώσης διόθι σ' αυτήν την περίπτωση υπάρχει ο κίνδυνος ο μαθηθής να γίνεθι σ' αυτήν την εποχή της τεχνοθιογίας ένας κομπιούτερ, χωρίς να μπορεί να έχει δική του σκέψη. Το σθολείο μπορεί να βοηθήσει στην κατεύθυνση της δημιουργίας κριθικής σκέψης με διάφορους τρόπους ανάθιογα με τα θέματα που επεξεργάζονται οι μαθηθές και της παρώθησης της αναγνωσθικότητας κυρίως ποιοθικής (και όχι μόνο ποσοθικής). Συγκεκριμένα στο μάθημα π.χ. των Εθιθνικών ενδείκνυται η χρήση λογοτεχνικών βιβθίων για την ενίσχυση της ικανότητας έκφρασης, της γραφής και της επικοινωνίας. Όμως, στη Γεωγραφία, στην Ιστορία, στη Φυσική ενδείκνυται η προβοθή έργων ντοκιμαντέρ ως ενίσχυση της διδασκαθίας των μαθημάτων, και γιαθι όχι και η χρήση λογοτεχνικών κειμένων.

Η σχέση έντυπου και μη έντυπου υθιοκού το οποίο διαθίθεται σε μία σθολική βιβθιοθθήκη εξαρτάται «από τα θέματα διδασκαθίας με στόχο πάντα την κριθική επεξεργασία πθιροφοριών και τη με υπευθυνότητα απόκτηση γνώσεων» (Gierl, H., 1977: 150 κ.ε.). Η βοήθεια του εκπαιδευθικού και του βιβθιο-

θηκονόμου προς αυτήν την κατεύθυνση έγκειται στην παροχή υλικού ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και την ατομική έφεση και ικανότητα εκάστου εξ αυτών, όπως ήδη αναφέρθηκε. Σε κάτι τέτοιο βοηθά η έρευνα για την αναγνωσιμότητα των μαθητών, αλλά και η εκπαίδευση του μαθητή στη χρήση της βιβλιοθήκης.

Τέλος, η ανάγνωση δεν προωθεί μόνο τη θέληση του ατόμου για δραστηριοποίηση, αλλά το βοηθά να ξανασκεφτεί τα διαβασμένα θέματα, να κάνει συγκρίσεις με άλλες πληροφορίες, το κινεί να τα ξαναδιαβάσει, πράγμα που εξατομικεύει τη διαδικασία μάθησης. Η ανάγνωση λοιπόν θα πρέπει, εκτός από την οικογένεια, να πάρει μια ιδιαίτερη θέση στα σχολεία, δημιουργώντας κυρίως εσωτερικά κίνητρα και όχι μόνο εξωτερικά, όπως ήνεε και οι Wigfield και Guthrie (Guthrie, J. et al, 1997: 420-432).

3. Η σχολική βιβλιοθήκη

Ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης είναι ν' αποτελεί: (1) Κέντρο γνώσης και πληροφόρησης. Σ' αυτήν οι μαθητές μπορούν να ψάξουν να βρουν τις απαραίτητες πληροφορίες σε συγκεκριμένα ερωτήματα. Οι μαθητές πρέπει να μάθουν πώς να συλλέγουν μόνοι τους τις πληροφορίες, να τις επεξεργάζονται και να τις χρησιμοποιούν στο μάθημα. (2) Κέντρο διδασκαλίας, όπου με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και του βιβλιοθηκονόμου, αλλά και με προσωπική εξάσκηση αποκτά ο μαθητής την ικανότητα χρησιμοποίησης και εκμετάλλευσης της βιβλιοθήκης. (3) Κέντρο συγκέντρωσης υλικού, έντυπου και μη, π.χ. παράληλη με τα βιβλία υπάρχουν χάρτες, εφημερίδες, περιοδικά, αλλά και κασέτες, CDæς, διαφάνειες, φιλμ. Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιούν αυτό το υλικό για την εμβάθυνση στο μάθημα και για τον εμπλουτισμό και διεύρυνση της διδασκαλίας του μαθήματος. (4) Κέντρο ανάγνωσης. Σ' αυτό συντελεί η φιλική ατμόσφαιρα της σχολικής βιβλιοθήκης, ο κατάλληλος και ευχάριστος εξοπλισμός της, τα ράφια με το υλικό της και οι κατάλογοί της. Όλα αυτά πρέπει να ελκύουν τον αναγνώστη και να τον προτρέπουν να τη χρησιμοποιεί. (5) Η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να αποτελεί κοινωνικο-πολιτιστικό κέντρο. Η βιβλιοθήκη έχει πετύχει το σκοπό της όταν χρησιμοποιείται επαρκώς από μαθητές και εκπαιδευτικούς⁷

Η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί τη βάση της εργασίας για τη μόρφωση των παιδιών. Το υλικό της πρέπει ν' αντιστοιχεί στις ικανότητες των μαθητών των διαφόρων βαθμίδων εκπαίδευσης, ώστε ο κάθε μαθητής να μπορεί να το συλλέξει και να το επεξεργαστεί. Η καλά οργανωμένη και εξοπλισμένη σχολική βιβλιοθήκη δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εργαστούν ατομικά

ή σε ομάδες. Οφείλει δε να δίνει στους μαθητές κίνητρα για ανάγνωση, ειδικά σ' όσους μαθητές δεν είχαν παρώθηση από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να αποτελεί την καρδιά του σχολείου, αλλιά και της εκπαίδευσης γενικά διότι: 1) Παρέχει έναν άληθο τρόπο διδασκαλίας αλλιά και χρησιμοποίησης του υλικού, 2) δεν αρκεί πηρόν η μάθηση με αποστήθιση και η μάθηση από ένα εγχειρίδιο, 3) πρέπει να παρέχει πηούσιο υλικό, πληροφοριακό ή μη, για την εμβάθυνση και διεύρυνση των γνώσεων των μαθητών όρων των τάξεων, 4) παρέχει στο διδάσκοντα υλικό, το οποίο βοηθά σε ένα δημιουργικό μάθημα, 5) παρέχει στους μαθητές υλικό κατάλληλο ανάλογο με τη βαθμίδα εκπαίδευσής τους, αλλιά και ανάλογο με την ικανότητα πρόσληψης (perception) και την αναγνωστική ικανότητα του κάθε μαθητή, 6) παρέχει υλικό σ' όρους τους μαθητές, ώστε να μη χρειάζεται να αγοραστεί αυτό το υλικό από τους γονείς, ανεξάρτητα αν υπάρχει οικονομική δυνατότητα αυτών ή όχι⁸

Η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί συμπλήρωμα του μαθήματος, ιδιαίτερα σήμερα που τα σχολικά βιβλία στοχεύουν στην αυτεργό μάθηση. Συμπλήρωμα του μαθήματος σημαίνει βοήθεια του μαθητή και του εκπαιδευτικού να εμνηυτίζουσιν τη γνώση σε κάθε μαθησιακή ενότητα, να προκληθούν ερωτήματα και τα άτομα να οδηγηθούν στη λύση τους. Άρα, συνοδεύουν τον εκπαιδευτικό στο μάθημα, ερεθίζουν το μαθητή και τον ωθούν στην επεξεργασία θεμάτων. Μ' αυτόν τον τρόπο οδηγούνται οι μαθητές στο έντυπο υλικό.

Αν θεωρηθεί ότι κυρίως η Λογοτεχνία αποτελεί δίοδο στο αναγνωστικό υλικό (περιβάλλον) και στη συχνότητα της ανάγνωσης (δραστηριότητα), τότε αυτό αποτελεί συγχρόνως και απόδειξη ότι η παρουσία περισσότερου αναγνωστικού υλικού στην τάξη και στη σχολική βιβλιοθήκη συνδέεται με την παρώθηση για ανάγνωση, με τη μεγαλύτερη συχνότητα ανάγνωσης και επίδοσης, πράγμα που υποστηρίζεται και από τον Mc Quillan (Mc Quillan, J., 2001: 228), ο οποίος μάλιστα αναφέρει ότι «μαθητές οι οποίοι είχαν αυξημένη πρόσβαση στη σχολική βιβλιοθήκη αναφέρουν δραματική αύξηση του αριθμού των βιβλίων και περιοδικών που διαβάζουν» (Mc Quillan, J., 2001: 228). Ο ίδιος συγγραφέας αναφέρει ως σημαντικό στην παρώθηση για ανάγνωση τη συχνή επίσκεψη της σχολικής βιβλιοθήκης **μαζί** με τον εκπαιδευτικό (Mc Quillan, J., 2001: 244, 245). Εκπαιδευτικοί και μαθητές λοιπόν πρέπει να μάθουν ότι το βιβλίο αποτελεί εργαλείο για μάθηση (Bamberger, R., 1962: 849) και για λογοτεχνική κοινωνικοποίηση (Schmidt, R., 1962: 855).

Στόχος της σχολικής βιβλιοθήκης είναι να αποτελεί κέντρο πληροφοριών και γνώσης, αλλιά και κέντρο διδασκαλίας – εκμάθησης, κέντρο υλικού και ανάγνωσης (Σύγκρινε επίσης Neumann, H., 1988: 93 κ.ε.). Αυτό σημαίνει ότι

οι μαθητές μαθαίνουν πού και πώς να βρίσκουν πληροφορίες για συγκεκριμένα θέματα που θέλουν, πώς συλλέγουν και επεξεργάζονται αυτές τις πληροφορίες. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και τη σύμπραξη του βιβλιοθηκονόμου μαθαίνουν να χρησιμοποιούν το βιβλίο και τη βιβλιοθήκη (η βιβλιοθήκη κέντρο διδασκαλίας). Από τη βιβλιοθήκη ο μαθητής μπορεί να αντλήσει υλικό για το μάθημα (η βιβλιοθήκη κέντρο υλικού).

Άρα, ο βασικός στόχος της σχολικής βιβλιοθήκης είναι η παιδαγωγική της χρησιμότητα που είναι η μετάδοση γνώσεων και η αντιπαράθεση του ατόμου με την πληροφόρηση και τις πηγές πληροφόρησης. Για να πετύχουμε κάτι τέτοιο απαιτείται (α) η στελέχωσή της με έναν πτυχιούχο **βιβλιοθηκονόμο** και (β) η διεύρυνση της βιβλιογραφίας της. Ο βιβλιοθηκονόμος αν δεν έχει σπουδάσει παιδαγωγικά, πρέπει να έχει γνώσεις παιδαγωγικής, διότι επειδή έχει να κάνει με εκπαιδευόμενους και θα πρέπει να γνωρίζει χαρακτηριστικά γνωρίσματα της κάθε ηλικίας, τις ανάγκες της, τις ικανότητές της, τις δυνατότητές της, τη ψυχολογία της, ώστε να διαθέτει ευαισθησία με το χρήστη, να είναι ευέλικτος μαζί του. Έτσι μόνο μπορεί να πλησιάσει το χρήστη αποτελεσματικά και να πετύχει το στόχο του. Διεύρυνση της βιβλιογραφίας, σημαίνει διαρκή ενημέρωση του βιβλιοθηκονόμου για τα εκδιδόμενα βιβλία και εγχειρίδια πάνω στους μαθησιακούς τομείς, διότι το υλικό της βιβλιοθήκης πρέπει να είναι ανάλογο με τους στόχους της διαπαιδαγώγησης, οπότε πρέπει να είναι ποικίλο και εξειδικευμένο.

Για να επισκέπτονται οι μαθητές τη σχολική βιβλιοθήκη το υλικό της πρέπει να είναι πλούσιο και ενδιαφέρον και για να είναι αξιόλογη η επίδρασή της το υλικό πρέπει ν' ανταποκρίνεται στο μορφωτικό επίπεδο των μαθητών και στις ανάγκες τους. Τα βιβλία πρέπει να είναι σημαντικά για τη μάθηση και τη γνώση. Οι Wade, S. et al αναφέρουν ότι τα βιβλία πρέπει να είναι ενδιαφέροντα, καινούργια (ως προς την ύλη) και με αξιόλογες πληροφορίες, οι οποίες θα πρέπει να συμβαδίζουν με τα ενδιαφέροντα και με τη νοητική δεξιότητα των μαθητών (Wade, S., et al, 1999: 194-216 από Guthrie, J., et al, 2001: 291), άρα, πρέπει να είναι ποικίλων επιπέδων δυσκολίας, να έχουν αριθμό εικόνων κ.ά. Η πληθώρα βιβλίων στη βιβλιοθήκη της τάξης και στη σχολική βιβλιοθήκη καθώς και η σύνδεση της βιβλιοθήκης με άλλες πηγές πληροφόρησης εκτός σχολείου, όπως άλλες βιβλιοθήκες και το Internet, διευκολύνουν άμεσα την παρώθηση και την αναγνωστική επίδοση.

Σημαντικοί είναι οι **πόροι** της βιβλιοθήκης για να μπορεί αυτή να αποκτά νέο υλικό και έτσι να διαθέτει μια πλούσια συλλογή θα πρέπει να διαθέτει πολλαά αντίτυπα. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να βρεθεί από την κυβέρνηση «ένα αποτελεσματικό και ευέλικτο σύστημα χρηματοδότησης» (Saitis, Chr. et

4. Τρόπος χρησιμοποίησης της σχολικής βιβλιοθήκης

Η σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να χρησιμοποιηθεί (1) για προετοιμασία στο μάθημα, (2) για εμβάθυνση και συμπλήρωμα στο μάθημα και (3) για ελεύθερη χρήση.

(1) Για προετοιμασία: (α) αφού δοθεί η καινούργια ενότητα του μαθήματος μπορεί ο εκπαιδευτικός να επισκεφτεί τη σχολική βιβλιοθήκη με την τάξη ή με μία ομάδα και να ψάξουν στον κατάλογο για πληροφορίες. Επίσης, θα μπορεί να έχει επιλεχθεί υλικό (έντυπο και ηλεκτρονικό) πάνω στο επόμενο θέμα του μαθήματος, το οποίο θα χρησιμοποιούν οι μαθητές. Αυτή η διαδικασία παρέχει κίνητρα στους μαθητές για μάθηση και όχι μόνο. (β) Οι μαθητές μπορούν με δική τους πρωτοβουλία να επισκεφτούν τη σχολική βιβλιοθήκη και να προετοιμαστούν για την επόμενη ενότητα. Αυτό σημαίνει ότι ο μαθητής πρέπει να έχει χρόνο στη διάθεσή του. Η ενεργός συμμετοχή των μαθητών στην προετοιμασία του μαθήματος εγγυάται το ενδιαφέρον των μαθητών για την ύλη του μαθήματος, οι μαθητές αποκτούν την υπευθυνότητα ώστε να έχει επιτυχία το μάθημα.

198

(2) Η αναζήτηση υλικού στη βιβλιοθήκη βοηθά στην εμβάθυνση της ύλης του μαθήματος. Οι μαθητές αναζητούν συμπληρωματικές πληροφορίες πάνω στην ύλη, συγκρίνουν τις πηγές, ασκούν κριτική στη βιβλιογραφία, παρουσιάζουν τις διαφορές, συζητούν αναφορικά μ' αυτές, γιατί αυτό βοηθά στη διαλεύκανση ερωτημάτων, αποριών κ.ά., επίσης βοηθά μαθητές που έχουν κάποιες δυσκολίες να τις ξεπεράσουν με το να δραστηριοποιηθούν. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να προτρέπει τους μαθητές ν' αναζητήσουν υλικό ως συμπλήρωμα στην ύλη που τους παρέδωσε. Έτσι βοηθούνται στην εμβάθυνση της ύλης.

Τόσο για την 1^η όσο και για τη 2^η περίπτωση απαιτείται η προετοιμασία του εκπαιδευτικού. Αυτός θα πρέπει να γνωρίζει το υλικό της βιβλιοθήκης και να το εμπλέκει στη διαδικασία της διδασκαλίας. Αυτό πάλη προϋποθέτει την ιδιαίτερη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

(3) Η ελεύθερη χρήση σημαίνει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί ο μαθητής τη βιβλιοθήκη κατά τον ελεύθερο χρόνο του. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει την απασχόληση βιβλιοθηκονόμου και εκτός προγράμματος μαθημάτων. Άρα είναι απαραίτητες δύο βάρδιες εξειδικευμένου προσωπικού.

5. Παρώθηση της ανάγνωσης

Η παρώθηση είναι η ύπαρξη και ενεργοποίηση των κινήτρων σε μία δεδομένη στιγμή προς μία συμπεριφορά (Καζάζη, Μ., 2004: 79). Αποτελεί την αιτία από την οποία προκαλείται, δραστηριοποιείται η συμπεριφορά για το πού στοχεύει αυτή και την κατευθύνει. Η συμπεριφορά μπορεί ν' αλλιάξει όταν υπάρχουν εναλλασσόμενα περιστασιακά δεδομένα. Η ενίσχυση, αμοιβή και τιμωρία μπορούν να επιδρούν παρωθητικά (Καζάζη, Μ., 2004: 88), όπως και το κοινωνικό περιβάλλον, τόσο οικογενειακό όσο και αυτό της σχολικής τάξης ή βιβλιοθήκης καθώς και όπως οι ασκούμενες πρακτικές (στρατηγικές), οι οποίες –όπως υποστηρίζει ο J. West μπορούν να ευνοήσουν ή εμποδίσουν τη φυσική εσωτερική (εκ γενετής, π.χ. περιέργεια) παρώθηση του ατόμου (West, J., 2002: 206, 207, 224). Τελικά πρόκειται για την υποστήριξη και ενίσχυση του ατόμου. Τέλος, η παρώθηση περιγράφεται ως εκείνα τα χαρακτηριστικά του ατόμου που επηρεάζουν τις δραστηριότητες και επιδόσεις του.

Βασικοί συντελεστές επίδρασης της παρώθησης θεωρούνται (1) το κοινωνικό – πολιτιστικό περιβάλλον του μαθητή (status, αναγνωστικές συνήθειες γονιών, λογοτεχνικές πηγές κ.ά.), (2) ο ρόλος του παιδιού στη συλλογή και επιλογή αναγνωστικού υλικού, (3) το παρουσιαζόμενο από το κείμενο ενδιαφέρον, (4) η καταληπτικότητα του κειμένου (Καζάζη, Μ., 2004: 473-481).

Μία σημαντική άποψη της παρώθησης για ανάγνωση αποτελεί η αναγνωστική συμπεριφορά και μάλιστα των μικρότερων παιδιών (π.χ. 4^{ης}, 5^{ης} τάξης του δημοτικού) όπου η επίπτωση της παρώθησης εμφανίζεται ως προς τον αριθμό των διαβασμένων κειμένων και βιβλίων, ενώ στα παιδιά του γυμνασίου εμφανίζεται τόσο ως προς τον αριθμό των κειμένων όσο και της κατανόησης των αναγνωσμένων, η οποία οφείλεται στην ανάγνωση πολλών αναγνωσμάτων. Οι C. Aarnoutse et al υποστηρίζουν ότι η παρώθηση για ανάγνωση σχετίζεται άμεσα με τη χρήση στρατηγικών ανάγνωσης (Aarnoutse, C. et al, 2003: 389, κ.ε.).

Η ενίσχυση του ατόμου, η διαπαιδαγώγηση για ανάγνωση και η παρώθηση της μπορεί να λάβει χώρα (α) στο οικογενειακό περιβάλλον, (β) στο σχολείο: στην τάξη από τον εκπαιδευτικό και στη σχολική βιβλιοθήκη. Η διαπαιδαγώγηση πρέπει να απευθύνεται ατομικά στον καθένα, ώστε να λαμβάνεται υπόψη η κλίση, οι επιθυμίες και οι ικανότητες του κάθε ατόμου.

(1) Ως πρώτο βήμα είναι η **ανάγνωση από τους ενήλικες** στα παιδιά και η αφήγηση, όσον αφορά κυρίως στις μικρότερες ηλικίες, τις προσχολικές, αληθιά και στις μεγαλύτερες. Όμως στα πρώτα σχολικά χρόνια μπορεί να γίνει

από το δάσκαλο στα παιδιά σε κάποιες ώρες των μαθημάτων. Αυτές οι τεχνικές είναι οι πλέον ενδεδειγμένες για την απόκτηση της αναγνωστικής ικανότητας, επειδή είναι ευκολότερο να ακούει κανείς παρά να διαβάζει ο ίδιος. Η αφήγηση εγείρει το ενδιαφέρον για ανάγνωση, αληθιά και για το περιεχόμενο, βελτιώνει την ικανότητα συγκέντρωσης του παιδιού. Η δυνατή ανάγνωση από τον ενήλικα (γονιό ή εκπαιδευτικό) στα παιδιά τα βοηθά στο να κατανοούν το κείμενο (Σύγκρινε επίσης Ockel, E., 1981: 151), διευκολύνει την αύξηση του λεξιλογίου τους, την καλύτερη έκφραση, την απόκτηση γνώσεων για τον πραγματικό κόσμο, βοηθά να οικειοποιηθούν τα παιδιά τη δομή του βιβλίου και να διαβάζουν καλύτερα τόσο τώρα όσο και αργότερα, με την προϋπόθεση βέβαια ότι στο τέλος της ανάγνωσης αυτά εκφράζουν τις εντυπώσεις τους και τις συζητούν. Ακόμα, πρέπει να δίνονται πληροφορίες για το λογοτεχνικό κείμενο και το νόημά του (Σύγκρινε επίσης Ockel, E., 1981: 153). Κατ' αυτόν τον τρόπο ο εκπαιδευτικός μπορεί να επηρεάσει την ιδιωτική αναγνωστικότητα των μαθητών (Σύγκρινε επίσης Bamberger, R., 1971^β: 107, 115 και Bamberger, R., 1971^α: 103).

Τέλος, η αφήγηση και η ανάγνωση από τον ενήλικα στα παιδιά είναι σημαντικά τόσο στην απόκτηση της αναγνωστικής ικανότητας και δεξιότητας όσο και στο ότι αποτελούν τη σημαντικότερη μέθοδο παρώθησης της ανάγνωσης. Αυτήν την ικανότητα της αφήγησης πρέπει να τη διδαχθεί ο εκπαιδευτικός (Σύγκρινε επίσης Beisbart, O., 1993: 167 και Ockel, E., 1981: 150), ώστε να έχει ικανοποιητικότερη επίδραση στα παιδιά.

Η επιτυχία της αφύπνισης του ενδιαφέροντος των παιδιών εξαρτάται από την ποιότητα του εκπαιδευτικού, τη γνώση του (επαγγελματική, πρακτική, προσωπική) (Grisham, D., 2000: 145, 147, κ.ε.) και την εμπειρία του (Janzen, J., 2003: 27) και γι' αυτό θα πρέπει ο εκπαιδευτικός:

- να προετοιμαστεί καλά και να γνωρίζει καλά το κείμενο,
- να διαβάσει ο ίδιος πολλές φορές το κείμενο για να εξοικειωθεί με το περιεχόμενο, αληθιά και για να αποκτήσει η φωνή του την ανάλογη χροιά. Κατ' αυτόν τον τρόπο ο μαθητής εξοικειώνεται με το ρυθμό της γλώσσας (Σύγκρινε επίσης Bamberger, R., 1971^α: 64),
- να πει στην αρχή μια σύντομη περίληψη της ιστορίας, κατά την ανάγνωση να τονίζει τις λέξεις και να κάνει χειρονομίες αντίστοιχες του κειμένου.

(2) Στις μεγαλύτερες ηλικίες –περίπου ανάμεσα στα 9 - 13 και αργότερα–, στις οποίες συναντάται έντονη αναγνωστικότητα και μπαίνουν οι βάσεις της διαβίωσης αναγνωστικότητας (Σύγκρινε επίσης Haas, G., 1986, 17), ενδείκνυται το γράψιμο ενός **ημερολογίου ανάγνωσης** (Σύγκρινε επίσης Bamberger, R., 1971^α: 75, Bamberger, R., 1971^β: 108, Bamberger, R., 1974: 52, Bamperger,

R., 1972: 35 και Aarnoutse, C. et al, 2003: 390) με στοιχεία από το διαβασμένο κείμενο ή βιβλίο, π.χ. συγγραφέας, τίτλος, τόπος έκδοσης, χρόνος έκδοσης, αριθμός σελίδων, κεντρική ιδέα, τις παρεχόμενες πληροφορίες, κ.ά. Κάτι τέτοιο απαιτεί την υποστήριξη του εκπαιδευτικού, αλλιώς και ο ίδιος να ενισχύεται από τη σχολική βιβλιοθήκη. Συγκεκριμένα, ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να επισκεφθούν τη βιβλιοθήκη, ν' αναζητήσουν βιβλία, να δανειστούν και να προσκομίσουν το βιβλίο που προτιμούν, να το διαβάσουν και ο κάθε μαθητής ν' αφηγηθεί τις εντυπώσεις του στη διάρκεια του μαθήματος π.χ. των Ελληνικών (ή της Γλώσσας). Μπορεί να συζητά με τους μαθητές πάνω στα επιλεγμένα αναγνώσματα. Αυτό έχει επίδραση (α) στη διαπίστωση του αναγνωστικού ενδιαφέροντος και του επιπέδου του μαθητή, ώστε ο εκπαιδευτικός να μπορέσει να τον βοηθήσει καλύτερα, (β) στη βελτίωση της αναγνωστικής δεξιότητας⁹ (γ) στη βελτίωση της γλωσσικής έκφρασης, αλλιώς και (δ) στην πρόκληση του ενδιαφέροντος για δανεισμό (1) μεταξύ των μαθητών κάποιων προσωπικών βιβλίων και (2) από τη σχολική βιβλιοθήκη, τέλος (ε) στην προώθηση της αναγνωστικότητας.

Οι μαθητές μπορούν να γράψουν περίληψη του διαβασμένου βιβλίου, αλλιώς και να ζωγραφίσουν «εικόνες» (αποσπάσματα) που τους κέντρισαν το ενδιαφέρον. Αυτό βοηθά τον εκπαιδευτικό να διορθώσει τη γλώσσα και έκφραση των μαθητών.

Στο ημερολόγιο ανάγνωσης μπορεί να καταγράφονται τα στοιχεία των διαβασμένων βιβλίων (ιδιωτικών ή δανεισμένων από τη σχολική βιβλιοθήκη), αλλιώς και το απαραίτητο προς μελέτη υλικό, η χρησιμοποίησή του πληροφοριακού υλικού και η ενσωμάτωση των πληροφοριών. Αυτό μπορεί να ελέγχεται από τον εκπαιδευτικό, να συζητείται με το μαθητή, ο εκπαιδευτικός να κάνει παρατηρήσεις πάνω στο ημερολόγιο, πράγμα που βοηθά το μαθητή. Κάτι τέτοιο έχει επίδραση στα αναγνωστικά ενδιαφέροντα.

(3) Στην παρώθηση της ανάγνωσης συντελεί η **παρουσίαση ενός βιβλίου** από μαθητή και μάλιστα ένα τη βδομάδα, από διαφορετικούς μαθητές. Τα κείμενα αυτά πρέπει να είναι ανάλογα με τις ικανότητες του κάθε μαθητή. Αυτά τα βιβλία μπορούν οι μαθητές να τα δανειστούν από τη σχολική βιβλιοθήκη.

(4) Η παρώθηση της ανάγνωσης πετυχαίνεται ακόμα με τη σύνταξη **καταστάσεων βιβλίων** (στα πρώτα χρόνια με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού) (Σύγκρινε επίσης Die Schulbibliothek, 1990: 23). Σ' αυτές αναγράφονται το χαρακτηριστικό του κάθε βιβλίου, η ημερομηνία ανάγνωσης και μια σύντομη περίληψη. Το γράψιμο της περιήληψης βοηθά στη βελτίωση της έκφρασης, η οποία ελέγχεται και διορθώνεται από τον εκπαιδευτικό.

Για ν' αναπτυχθεί το ενδιαφέρον (α) για ανάγνωση και (β) για ένα θέμα, πρέπει να γίνεται σωστή επιλογή βιβλίων εκ μέρους του μαθητή και του εκπαιδευτικού από τη σχολική βιβλιοθήκη. Σωστή επιλογή γίνεται με βάση τη φυσική ηλικία, την αναγνωστική ηλικία και μάλιστα ανάλογα με τον τύπο του αναγνώστη.

Το ημερολόγιο ανάγνωσης, η παρουσίαση βιβλίων και η σύνταξη καταστάσεων δίνουν τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να διαπιστώσει αδυναμίες των μαθητών και ειδικά των αδύνατων, να διαπιστώσει τη δυνατότητα έκφρασης των μαθητών και όπου χρειάζεται να τους καθοδηγήσει. Επίσης, διαπιστώνονται τα ενδιαφέροντα των μαθητών και όπου χρειάζεται μπορεί να τους υποστηρίξει. Προϋπόθεση για τα παραπάνω είναι να προσπαθήσει ο εκπαιδευτικός να κερδίσει την υποστήριξη των γονιών. Το ημερολόγιο ανάγνωσης, η παρουσίαση βιβλίων και η σύνταξη καταστάσεων βιβλίων προκαλεί τον ανταγωνισμό ανάμεσα στους μαθητές. Αυτός ο ανταγωνισμός οδηγεί στην παρώθηση της ανάγνωσης.

(5) Ο εκπαιδευτικός μπορεί να προκαλέσει **ανταγωνισμό**, στον οποίο ασκούνται οι μαθητές σε διαφορετικού χαρακτήρα κείμενα και τα παρουσιάζουν. Οι επιδόσεις κρίνονται από τους ίδιους τους μαθητές με κριτήρια, τα οποία τίθενται από κοινού (Σύγκρινε επίσης Schulbibliothek, 1990: 31 και Simon, E., 1987: 98 και Knappe, Charlotte, 1956: 81). Οι μαθητές μπορούν ακόμα να ψάξουν να βρουν αποκόμματα εφημερίδων και περιοδικών, σχετικά με διαβασμένα κείμενα και να τα κάνουν κολλάζ, μπορούν όμως και να συζητούν. Αυτό το μέτρο διαπαιδαγώγησης για ανάγνωση είναι καταλληλότερο για μαθητές 11-16.

(6) Η χρήση των πολυμέσων (Η/Υ, κ.ά.) προσφέρει οφέλη στην εκμάθηση της γραφής και της ανάγνωσης βάσει κάποιου προγράμματος. Αν' αυτό βοηθούνται ειδικά παιδιά με δυσκολίες. Έρευνες έδειξαν ότι οι Η/Υ βοηθούν τόσο τους μικρότερους όσο και τους μεγαλύτερους (Daal, V. et al, 2000: 182, κ.ε.). Γι' αυτό είναι απαραίτητος ο εξοπλισμός των σχολικών βιβλιοθηκών με πολυμέσα. Το ίδιο θετικά δεν είναι όμως και τα αποτελέσματα από τη χρήση του διαδικτύου (Internet) (Kramarski, B. et al, 2000: 153, κ.ε.) εκτός της περίπτωσης της εκμάθησης των ξένων γλωσσών (Baker, L., 1998).

(7) Για τους μαθητές κυρίως του Γυμνασίου και του Λυκείου ο καταλληλότερος τρόπος λογοτεχνικής διαπαιδαγώγησης και απόκτησης κριτικής σκέψης αποτελεί η ενσωμάτωση της σχολικής βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική διαδικασία, δηλαδή προετοιμασία εργασιών από ομάδες μαθητών πάνω σ' ένα θέμα οποιουδήποτε επιστημονικού τομέα. Τα θέματα τα οποία προτείνονται από τους εκπαιδευτικούς ή και από τους μαθητές θα εξαρτώνται από

το υλικό το οποίο διαθέτει η σχολική βιβλιοθήκη. Οι μαθητές οφείλουν να βρουν (α) βιβλιογραφία από τη σχολική βιβλιοθήκη πάνω στο θέμα. Οι μαθητές πρέπει να διαβάζουν το ή τα βιβλία ή τα κείμενα που θα βρουν αναφορικά με το θέμα τους. Το υλικό πρέπει να είναι αντίστοιχο της ηλικίας και του επιπέδου των μαθητών, (β) λογοτεχνικά βιβλία που αντιστοιχούν σ' αυτήν τη θεματική (Σύγκρινε επίσης Thorkildsen, Th., 2002: 336).

Παράδειγμα

Θέμα: **Ο εκτός Ελλάδας ελληνισμός**

Οι μαθητές αναζητούν λογοτεχνικά και ιστορικά βιβλία και τα παρουσιάζουν με βάση κάποιες ερωτήσεις που συντάσσουν.

Βιβλία τα οποία μπορούν να μελετηθούν:

- Ιορδανίδου Μαρία, Λωξάνδρα
- Βενέζης Ηλίας, Αιολική γη, Εστία
- Τσίρκας Στρατής, Αριάγνη, Κέδρος κ.ά.

Παρουσίαση: Σ' αυτήν αναπτύσσουν τα θέματα:

(1) Μέσα από το βιβλίο «Λωξάνδρα» ζωντανεύει η ιστορία μιας ομόκληρης εποχής. Πώς;

- Η εικόνα της Πόλης πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο
- Η κοινωνική θέση των Ελλήνων στην Πόλη, κ.ο.κ.

(2) Μέσα στο βιβλίο του Στρατή Τσίρκα «Αριάγνη» περιγράφεται η ιστορική πορεία του ελληνισμού στην Αίγυπτο. Ποια είναι αυτή;

- Κοινωνικές τάξεις, ήθη και έθιμα των Αιγυπτιωτών,
- Οικονομική δραστηριότητα των Αιγυπτιωτών κ.ο.κ.

Πρόσθετη βιβλιογραφία (που βρίσκεται στη σχολική βιβλιοθήκη)

1. Εγερτζόγλου Χ., Εθνική ταυτότητα στην Κωνσταντινούπολη του 19^{ου} αιώνα. Ο Ελληνικός Φιλολογικός Σύνδεσμος Κωνσταντινουπόλεως, Νεφέλη, Αθήνα, 1996.
2. Θεοτοκάς Γ., Ο Λεωνής, Εστία, Αθήνα.
3. Κόντογλου Φ., Το Αϊβαλί, η πατρίδα μου.
4. Κωστάτζος Γ., Τα τραγούδια της Σμύρνης, Fagotto, Αθήνα.
5. Λαμπαρίδου – Πόθου Μ., Το σπίτι μου της Μικρασίας, Κέδρος.
6. Σταυρίδη – Πατρικίου Ρ., Ο Γ. Σκλήρως στην Αίγυπτο. Σοσιαλισμός, δημοτικισμός και μεταρρύθμιση, Θεμέλιο, Αθήνα, 1988.
7. Σωτηρίου Δ., Ματωμένα χώματα, Κέδρος, Αθήνα κ.ά.

Άλλο τρόπο εργασίας αποτελεί η επιλογή ενός θέματος από τους μαθη-

τές από κάποιο επιστημονικό τομέα (π.χ. στο μάθημα της Φυσικής Ιστορίας: κάποιο πουλήι). Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και (1) αρχίζουν να παρατηρούν, (2) κρατούν σημειώσεις, (3) σχηματίζουν ερωτήσεις, (4) ο εκπαιδευτικός τους δείχνει πώς να βρουν βιβλία (από τη σχολική βιβλιοθήκη) πάνω στο θέμα τους, πώς να χρησιμοποιήσουν τα περιεχόμενα, τα ευρετήρια, την εικονογράφηση, τους πίνακες, (5) μετά κάνουν ένα ημερολόγιο για τα στοιχεία του βιβλίου, για το υλικό της μελέτης και τέλος γράφουν τις διάφορες πληροφορίες, (6) ο εκπαιδευτικός δύναται να ξαναβοηθήσει τους μαθητές διδάσκοντάς τους διάφορες στρατηγικές ανάγνωσης, όπως εντοπισμό σημαντικών πληροφοριών, σύγκριση κειμένων, περίληψη, (7) επικοινωνία: ο κάθε μαθητής γράφει ένα κείμενο και το παρουσιάζει στους συμμαθητές του¹⁰ Τέλος, (8) μπορούν να δανειστούν βιβλία από τη σχολική βιβλιοθήκη διαφόρων συγγραφέων και να κάνουν σύγκριση.

(8) Παράλληλα με όλα τα παραπάνω μέτρα διαπαιδαγώγησης υπάρχουν μια σειρά άλλων τα οποία έχουν διηθικιακή εφαρμογή (Σύγκρινε επίσης Simon, E. 1987: 36), όπως (α) η **παρουσίαση** βιβλίων τα οποία να εκτίθενται στην τάξη. Η έκθεση αυτή διοργανώνεται με τη βοήθεια του βιβλιοθηκονόμου και ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει και χαρακτηρίζει κάθε βιβλίο. Ενδεικνύται η παρουσίαση από τον εκπαιδευτικό σε κάθε μαθητή χωριστά του βιβλίου ή των βιβλίων που ταιριάζουν στο επίπεδο της αναγνωστικής ικανότητάς του αλλιώς και της προσωπικότητάς του. Οι μαθητές μπορούν επίσης να φέρνουν κάπου-κάπου βιβλία από την ιδιωτική τους βιβλιοθήκη και να τα εκθέτουν στην τάξη. Κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να προκύψει κάποια ανταλλαγή βιβλίων. Αυτό έχει το προσόν να μη χρειάζεται τα ίδια τα παιδιά να αγοράσουν πολλή βιβλία, γιατί μπορούν κατά διαστήματα να τα αλληλοδανείζονται.

(β) Η διοργάνωση **έκθεσης βιβλίου** με αφορμή κάποιο επίκαιρο θέμα. Η διοργάνωση αυτή γίνεται σε συνεργασία με το βιβλιοθηκονόμο και τη συμμετοχή των ίδιων των μαθητών. Κάτι τέτοιο ελκύει τους μαθητές ν' αγοράσουν βιβλία και να τα διαβάσουν. Άρα έχουμε παρώθηση της ανάγνωσης. Η πρόσκληση ενός συγγραφέα ή του συγγραφέα του πιο πρόσφατα εκδοθέντος βιβλίου, ο οποίος θα διαβάσει αποσπάσματα από το βιβλίο του, και θ' ακοινοηθεί συζήτηση πάνω στο βιβλίο του. Συζήτηση μπορεί να γίνει και πάνω σ' ένα βιβλίο που έχουν διαβάσει οι μαθητές ή μπορεί να προταθεί ένα θέμα και να γίνει συζήτηση και μάλιστα κάτω από διαφορετικές απόψεις ή μπορεί να γίνουν και τα τρία μαζί (Σύγκρινε επίσης Simon, E., 1987: 36 και Bamberger, R., 1974: 83 και Frei, Br., 1994: 23).

(9) Προϋπόθεση για μια καλή διαπαιδαγώγηση στο σχολείο για ανάγνωση

και για παρώθηση της ανάγνωσης είναι η συμμετοχή σ' αυτήν τη διαδικασία των γονιών. Σε κάποια συγκέντρωση γονέων ο εκπαιδευτικός συζητά μαζί τους αναφορικά με τις δυνατότητες ανάγνωσης του μαθητή, πρέπει να τους δώσει να καταλάβουν τη σημασία της ανάγνωσης στην νοητική ανάπτυξη, στη γλωσσική εξέλιξη κ.ά. Για κάτι τέτοιο μπορεί να τους προτείνει να γίνεται η επιλογή αναγνωσμάτων σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό, να τους πληροφορήσει για την ύπαρξη καταλόγων βιβλίων των εκδοτών.

Ακόμα, μπορεί να τους παροτρύνει να διαβάσουν μαζί με τα παιδιά τους, καθοδηγώντας τους πώς να κάνουν αποθλαυστική την ανάγνωση. Επίσης, μπορεί να στείλει βιβλία από τη σχολική βιβλιοθήκη στο σπίτι για να διαβάσουν οι γονείς από κοινού με τα παιδιά κλπ. Τέλος, μπορεί να τους προσκαλεί στις διάφορες δραστηριότητες της βιβλιοθήκης του σχολείου.

Παρατηρήσεις

- 1) Για το διαχωρισμό της αναγνωστικής ικανότητας και δεξιότητας δεξ Καζάζη, Μ., 2004: 263, κ.ε..
- 2) Οι συγγραφείς αναλύουν αυτές τις διαδικασίες της πρώιμης λογοτεχνικής ανάπτυξης, εξέλιξης και τις στρατηγικές στις επόμενες σελίδες.
- 3) Το ίδιο υποστηρίζουν και οι Wade, B. et al, 1998: 135).
- 4) Η πρώτη λογοτεχνικότητα περικλείει έννοιες όπως δεξιότητα, γνώσεις, στάσεις – πρόδρομοι εξέλιξης της γραφής και ανάγνωσης – καθώς και το περιβάλλον το οποίο υποστηρίζει αυτήν την εξέλιξη. Με τη λέξη περιβάλλον εννοείται η οικογένεια, ο αριθμός των βιβλίων της οικογένειας, αυτός του παιδιού, η επίσκεψη της **σχολικής βιβλιοθήκης**, η θετική διαντίδραση γονιών-παιδιού, δηλαδή αν μιλούν, πόσο μιλούν, τι ήνε, αν οι γονείς διαβάζουν στα παιδιά, κ.ά. (Δες επίσης Storch, St. et al 2001: 55, 63, 65 και Καζάζη, Μ., 2004).
- 5) Υπάρχει διάκριση ανάμεσα στην πρώτη λογοτεχνικότητα (Emergent Literacy) και στην ετοιμότητα για ανάγνωση (Reading Readiness), η οποία εστιάζεται στις ειδικές δεξιότητες των παιδιών που χρειάζεται να τις διδαχθούν πριν αρχίσουν την τυπική διαδικασία της ανάγνωσης και γραφής.
- 6) Ο πρώτος Νόμος για τη δημιουργία σχολικών βιβλιοθηκών ήταν από 20/11/1835. Αργότερα ξανανομοθετούνται οι σχολικές βιβλιοθήκες της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με το άρθρο 43 του Νόμου 1566/1985.
- 7) Σύγκρινε επίσης: Neumann, H., 1988, Saitis, Chr., Saiti, A, 2004: 204, κ.ε.
- 8) Σύγκρινε επίσης: Μονιάρου-Παπακωνσταντίνου, Β., 1998: σ. 115-119.
- 9) Σ' αυτό το συμπέρασμα κατέληξαν διάφοροι ερευνητές, μεταξύ άλλων

είναι οι κάτωθι:

- Hardwick, Dean (1983), 203 κ.ε.
- Krüger, Anna (1970), σ. 9 κ.ε.

10) Σύγκρινε επίσης: Aarnoutse, C. et al, 2003: 390, Guthrie, J. et al, 2003: 81, Asselin, M., 2000: 42, 48, Guthrie, J. et al, 2001: 288.

Βιβλιογραφία

- Aarnoutse, C. / Schellings, G., (2003), Learning Reading Strategies by Triggering Reading Motivation, Education Studies, (4), σ. 387-409.
- Asselin, M., (2000), Confronting Assumptions: Preservice Teachers' Beliefs about Reading and Literature, Reading Psychology, (21), σ. 31-35.
- Baker, J., (1998), Computers, the Internet and Student Writing, English Teachers Journal, (52), σ. 30-31.
- Baker, L. / Scher, D., (2002), Beginning Readers' Motivation for Reading in Relation to Parental Beliefs and Home Reading Experiences, Reading Psychology, (23), σ. 239-269.
- Baker, L., (2003), The Role of Parents in Motivating Struggling Readers, Reading and Writing Quarterly, (19), σ. 87-106.
- Bamberger, R., (1962), Zur Frage der Klassen – und Schulbücherei, Pädagogische Rundschau, (11).
- Bamberger, R., (1971^a), Jugendliteratur und Buchpädagogik. Wien.
- Bamberger, R., (1971^b), Lese-erziehung. Wien.
- Bamberger, R., (1972), Buchpädagogik. Wien.
- Bamberger, R., (1974), Wie entwickeln wir lebenslange Interessen und Lesegewohnheiten? Wien.
- Beisbart, O. (1993), Der Ton macht nicht nur Musik, στο: Beisbart, O (et al.): Leseförderung und Leseerziehung. Donauwörth.
- Daal, V. v / Reitsma P., (2000), Computer – assisted Learning to Read and Spell: Results from two Pilot Studies, Journal of Research in Reading, (2), σ. 181-193.
- Fend, H., (1969) (1971), Sozialisierung und Erziehung. Weinheim.
- Frei, B. (1994), Förderung der Lese – und Schreiberziehung in der Realschule durch fäherverbindenden Unterricht, Lehren U. Lernen, (5).
- Gates, A., (2002), What should we Teach in Reading? Reading Psychology, (23), σ. 341-344.
- Gierl, H. (1977), Der junge Leser. Donauwörth.
- Grisham, D., (2000), Connecting Theoretical Conceptions of Reading to

- Practice: A Longitudinal Study of Elementary School Teachers, Reading Psychology, (21), σ. 145-170.
- Guthrie, J., / Wigfield, A., (1997), Relations of Children Motivation for Reading to the Amount and Breadth of their Reading, Journal of Educational Psychology, (3), σ. 420-432.
- Guthrie, J. / Cox, K., (2001), Classroom Conditions for Motivation and Engagement in Reading, Educational Psychology Review, (3), σ. 283-302.
- Guthrie, J. / Davis, M., (2003), Motivating Struggling Readers in Middle School through an Engagement Model of Classroom Practice, (19), σ. 59-85.
- Haas, G., (1986), Handlungs – und produktionsorientierter Literaturunterricht in der Sekundarstufe I. Hanover.
- Hardwick, D., (1983), Öffentlichkeitsarbeit in Schulbibliotheken, Schulbibliothek aktuell, (4).
- Janzen, J., (2003), Developing Strategic Readers in Elementary School, (24), σ. 25-55.
- Καζάζη, Μ., (1993) (2001), Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Αθήνα.
- Καζάζη, Μ., (2004), Ψυχολογία του Αναγνώστη – Ψυχολογία της Ανάγνωσης, Αθήνα.
- Knappe, Ch., (1956), Die Arbeit am Buch ausserhalb der Schule, Pädagogische Welt, (10).
- Kramarski, B. / Feldman, Y., (2000), Internet in the Classroom: Effects on Reading Comprehension, Motivation and Metacognitive Awareness, Education Media International, σ. 149-155.
- Krüger, A., (1970), Kinter – und Jugendbücher als Klassenlektüre. Neuwied.
- Mc Quillan, J. / Au, J. (2001), Reading Psychology, (22), σ. 225-248.
- Μονιάρου-Πανακωνσταντίνου, Β., 1998, Αρχές βιβλιοθηκονομίας – Είδη βιβλιοθηκών. Σημειώσεις Α' εξαμήνου, Τμ. Βιβλιοθηκονομίας, ΤΕΙ-Α.
- Neumann, H., (1988), Die bildungspolitische und pädagogische Aufgabe von Schulbibliotheken. Würzburg.
- Ockel, E., (1981), Vorlesen in der Grundschule, Sub Tua Platano, Emstetten.
- Oldfather, P., (2002), Learning from Students about Overcoming Motivation Problems in Literacy Learning: A Cross Study Analysis and Synthesis, Reading and Writing Quarterly, (18), σ. 343-352.
- Saitis, Chr. / Saiti, A., (2004), School Libraries in Greece: A comparative Study of Public Primary Schools in Rural and Urban Areas, Library and Information Science Research, (26), σ. 201-220.
- Schmidt, R., (1962), Über die Schulbücherei, Pädagogische Rundschau, (11).

- Die Schulbibliothek bei der Leseförderung, (1990), Die Schulbibliothek – ihre Nutzungsmöglichkeiten im Unterricht.
- Simon, E. (1987), "Ich lese gern weil es mir Spass macht" Möglichkeiten der Leseförderung in den vier Grund-Schuljahren, Informationen Jugendliteratur und Medien. (Jugendwarte), (2).
- Sonnenschein, S. / Munsterman, K., (2002), The Influence of Home – based Reading Interactions on 5-Year-Olds' Reading Motivations and Early Literacy Development, Early Childhood Research Quarterly, (17), o. 318-337
- Storch, St. / Whitehurst, G., (2001), The Role of Family and Home in the Literacy Development of Children from Low-Income Backgrounds, New Directions for Child and Adolescent Development, (92), o. 53-71.
- Thorkildsen, Th., (2002), Literacy as a Lifestyle: Negotiating the Curriculum to Facilitate Motivation, Reading and Writing Research, (18), o. 321-341.
- Wade, B. / Moore, M., (1998), An Early Start with Books: Literacy and Mathematical Evidence for a Longitudinal Study, (2), o. 135-145.
- Wade, S. / Buxton, W. / Kelly, M., (1999), Using think-alouds to examine reader-text Interest, Reading Review Quarterly, (2), o. 194-216.
- West, J., (2002), Motivation and Access to Help: The Influence of Status on one Child's Motivation for Literacy Learning, (18), o. 205-229.